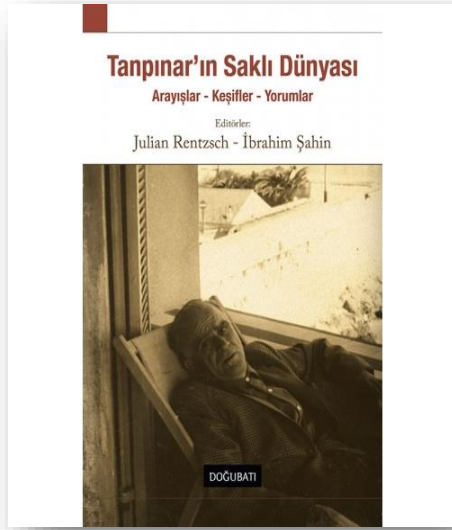


## *Tanpınar'ın Saklı Dünyası: Arayışlar-Keşifler-Yorumlar*

ONUR AKBAŞ\*



Dünya edebiyatına mal olmuş eserlerin, çağların ötesine seslenen yanları itibarıyla her devrin yeniden yorumlanan ve yorumlandıkça yeni eserleri ve sanatçıları besleyen, yetiştiren hususiyetleri vardır. En basit tarifle onları klasik yapan da bu gibi özelliklerdir. Kimi eserlerin yorumlanmasında bazı dönemde, devrin şartlarına da bağlı olarak, nicelik açısından çıta yükselir ya da alçalır. Bu bağlamda Ahmet Hamdi Tanpınar, Cumhuriyet tarihi boyunca çitası hep yükselen bir yazar olmuştur. Bunda onun devrine hem edebiyat tarihçisi hem de bir sanatkâr olarak hâkim bir kişiliğe sahip olmasının yanında üzerinde imzası bulunan edebi metinlerin alegori açısından zengin ve her biri adeta bir sanatkârın sanatı

bağlamında ironisi olmasının etkisi vardır. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın hakkında ortaya konulan pek çok çalışma olmasına rağmen bu çalışmaların artan sayıları bağlamında nitelikli olanlarının dikkatlere sunulması gerektiğine inanıyoruz.

**Tanpınar'ın Saklı Dünyası: Arayışlar-Keşifler-Yorumlar**, Şubat 2018 tarihinde basılan, Doğu-Batı yayınlarından çıkan ve editörlüğünü İbrahim Şahin ve Julian Rentsch'nin yaptığı Tanpınar üzerine yazılmış makaleler seçkisi. Ancak ortaya konulan makaleleri nitelikli kılan, her bir makalenin işlendiği konu bağlamında, yazarın sanat kaygısını da göz önünde bulundurmalarıdır. Ön sözde Prof. Dr. İbrahim Şahin'in de ifade ettiği gibi: "Yazarların heterojenliği, makalelerin biçim içerik ve yorum açısından da birbirinden çok farklı olmasına yol açmış" (Şahin, 2018, 12) olması her açıdan kitaptaki çeşit zenginliğini sağlamış.

Thomas Bleicher'in "Gerçeğin İcadı: Saatleri Ayarlama Enstitüsü" isimli makalesi, Tanpınar'ın adı geçen romanını, Tanpınar estetiğinin önemli bir ögesi olan zaman kavramı etrafında ele alıyor. Bu makalede, Bleicher, Halit Ayararcı'nın kaldığı zamanla modern zaman arasındaki ikilemi zaman felsefesi bağlamında ele almaktadır. Bu yazıda, bir anlamda modernleşme ironisi olan romanı zaman kavramının derinlikli tahlili etrafında yeniden

\* Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü YTE Doktora, [org/0000-0002-3771-8775](mailto:org/0000-0002-3771-8775),  
onurakbastde@gmail.com. Gönderim tarihi: 07.04.2018 Kabul tarihi: 15.05.2018

yorumlandığını görüyoruz. Besim F. Dellaloğlu ise “İkondan Kanona: Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Türkiye Macerası” isimli makalede başlıktan da anlaşılacağı gibi tarihi süreç içerisinde okur merkezli/sosyolojik bir Tanpınar değerlendirmesi yapıyor. Bu değerlendirmede Tanpınar eserlerinin klasikleşme sürecini de anlıyorsunuz. Armağan Ekici “Tanpınar’ın Eserlerinde Ortak” motifler başlıklı yazısıyla Tanpınar’ın kullandığı motiflerin eserleri etrafında ortak bir değerlendirmesini yapıyor. “Allahsız Bir Mistiğin Gece Yolculuğu: Abdullah Efendi’nin Rüyalari” başlıklı makalede ise Murat Gülsoy, sanatkarın madde karşısındaki tavrının hikâyesi olan “Abdullah Efendi’nin Rüyalari” nı bu bağlamda derinlemesine irdeliyor. “New Ec(h)onomy: Tanpınar, Saat ve Hayal”de ise Martin A. Hainz de başlıktaki alegoriler etrafında; “Bürokrasinin Absürt Bir Müessesesi: Saatleri Ayarlama Enstitüsü” başlıklı makale ile yine “Saatleri Ayarlama Enstitüsü” romanını ele alıyorlar.

“Büyükkent Geleneğinin Kaybı ve Yeni Görüş: Tanpınar’ın Huzur’u ve Rilke’nin Malte Laurids Brigge’nin Notları” isimli makale ile Michail Hoffman Huzur romanına; “Ahmet Hamdi Tanpınar ve Franz Kafka’da Yabancılaşma Bağlamında Zaman ve Saat” isimli makale ile de Süreyya İlkılıç, “Saatleri Ayarlama Enstitüsü”ne mukayeseli bir yöntemle yaklaşıyorlar. “Tanpınar’ı Bir ‘Kent Yazarı’ Olarak Okumak: Huzur ve Sahnenin Dışındakiler’de Şehir Betimlemeleri” başlıklı makalede ise Emel Kefeli, kentsel bağlamda Tanpınar’ın başlıkta ismi geçen eserlerinde “mekân”ı ele alıyor.

“Huzur’un Faustçu Bir Okunuşu”, başlıklı makale ile yine bir Tanpınar-Goethe mukayesesi yapılmakla birlikte Tanpınar’ın eserlerinin/Huzur’un üzerinde “Kitab-ı Mukaddes” Alegorileri ve “Faust”un etkisinin izini sürüyor. Prof. Dr. İbrahim Şahin ise Tanpınar’ın bilgiye susamış yanını “Epistomofil” sıfatı etrafında ele alıyor. Bu makalelerin dışında “‘İkiz Hayaletler’: Tanpınar’da Parapsikolojik ve Metafizik İlgiler” (Mustafa Kurt), “Tanpınar’da Deliliğin Halleri”(Mehmet Narlı), “Kendilik Değişmeleri Etrafında Bir Bilinç Okuması: Tanpınar’ın Aynasında Gerçekliğin İkiz Rüyalari”(Hayrettin Orhanoglu), “Tanpınar Şiirinde ‘Öznenin Parçalanışı’ ve ‘İç İnsan’”(Şaban Sağlık), “Mazi Parçaları: Tanpınar’da Işık ve Ses”(Özgür Taburoğlu) başlıklı çalışmalarla Ahmet Hamdi Tanpınar’ın sanat metinlerinin bütününe hâkim olan imge ve metaforlar etrafında bu metinlerin Psikanalitik, Parapsikolojik ve Metafizik yönden değerlendirmelere yer veriliyor. Ayrıca kitabın “Biyografik Notlar” bölümünde, kitapta yer alan makalelerde imzası bulunan isimlerin kısa biyografilerine yer verilmiş.

#### KAYNAKÇA

Rentzsch, Julian ve Şahin, İbrahim (2018). *Tanpınar’ın Saklı Dünyası: Arayışlar- Keşifler- Yorumlar*. Ankara: Doğubatı Yayınları.